

Herinneringen aan Walter Everaerd (1937-2019)

Samenvatting

Voormalig vicevoorzitter van de NVVS en nationaal en internationaal gerenommeerd psycholoog en seksonderzoeker Walter Everaerd overleed op 4 oktober 2019 op 82-jarige leeftijd. Walter leed al een aantal jaar aan blaaskanker. Hij was getrouwd met Bets Miedema en had 3 kinderen en 8 kleinkinderen. In deze bijdrage geven we een kort overzicht van zijn omvangrijk wetenschappelijk nalatenschap en van de invloed die zijn vrije geest, gehuld in een empirische jas, heeft gehad op de huidige seksuologische wetenschap en klinische praktijk. Daarna volgen persoonlijke herinneringen van een aantal vakgenoten die bij Walter zijn gepromoveerd.

Abstract

Former vice-chair of the Dutch Scientific Society for Sexology (NVVS) and nationally and internationally acclaimed psychologist and sex researcher, Walter Everaerd, died on October 4, 2019, at the age of 82. Walter had been suffering from bladder cancer for several years. He is survived by his wife Bets, three children, and eight grandchildren. In this article we will provide a brief overview of his scientific legacy and the influence that his free-thinking spirit, cloaked in an empirical coat, has had on current sexological science and clinical practice. Following this, a number of Walter's former PhD students offer their personal memories.

Inleiding

Ellen Laan en Erick Janssen

Walter Everaerd was een pionier in de klinische en experimentele seksuologie en had grote invloed op het seksonderzoek in Nederland vanaf de jaren 1970. Op 21-jarige leeftijd, na 2 jaar militaire dienst, begon Walter aan een studie scheikunde aan de Universiteit van Utrecht. In het eerste jaar raakte hij echter gefascineerd door psychologische vraagstukken en besloot hij over te stappen naar de psychologie. Hij specialiseerde zich, eerst als assistent van professor Dijkhuis en later als wetenschappelijk (hoofd)medewerker, in nieuwe en veelbelovende gebieden als de experimentele klinische psychologie en psychotherapie. In een academisch klimaat waarin psychoanalyse, Rogeriaanse psychotherapie en introspectie nog golden als de gouden standaard, viel hij op door zijn experimentele en gedragswetenschappelijke benadering van psychologische problemen. Ook was hij één van de weinige wetenschappelijke medewerkers die het vanzelfsprekend vonden om onderzoeksresultaten te publiceren en daarmee stond hij aan de basis van de huidige academische praktijk.

Als jonge wetenschappelijke medewerker was Walter één van de *grondleggers* van de gedragstherapie in Nederland en van de (toen nog) Vereniging voor Gedragstherapie, waarvan hij in de jaren 1970 voorzitter was. Na zijn promotie op het onderwerp *'Operante konditionering met chronische psychiatrische patiënten'* in 1970 werd hij de motor achter een groep gedreven jonge collega's en studenten, met wie hij een onderzoeksprogramma opzette op het gebied van de gedragstheorie en het effect van gedragstherapie bij uiteenlopende stoornissen. Geïnspireerd door het werk van Masters en Johnson raakte hij ook geïnteresseerd in seksuele stoornissen.

Op 37-jarige leeftijd werd Walter hoogleraar Psychologie aan de Universiteit van Utrecht en 12 jaar later stapte hij over naar de Universiteit van Amsterdam. In Amsterdam zette hij het psychofysiologische seksonderzoek voort dat hij in Utrecht met Joost Dekker was begonnen. Walter was zeer succesvol in het binnenhalen van onderzoeksgeld op terreinen zo divers als symptoomperceptie, interoceptie, seksuele opwinding, vaginisme, stress en gezondheid, kanker, astma, en, aan het eind van zijn carrière, het traumatische geheugen. Hij was maar liefst 20 jaar lid van de Gezondheidsraad, lid en later voorzitter van PSYCHON-NWO; hij vervulde bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen en organisaties zoals het Nederlands Instituut van Psychologen, de stichting homo- en lesbische studies en de Rutgersstichting, was voorzitter van de wetenschappelijke adviesraden van de ME stichting en het Astmafonds, en hij was bestuurslid van door de KNAW erkende onderzoeksscholen als EPP en EPOS. Ook aan beide universiteiten waar hij werkzaam was, bekleedde hij diverse bestuursfuncties en hij was zowel decaan aan de faculteit Psychologie van de Universiteit van Utrecht als later decaan van de faculteit Psychologie van de UvA.

Walters vele theoretische en experimentele bijdragen aan de seksuologie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan hoe het veld over de jaren is veranderd, hoe we seksualiteit definiëren, en hoe we seksuele problemen behandelen. Beïnvloed door zijn visie, beschouwen we de seksuele respons niet langer als een drift maar als de uitkomst van informatieverwerkingsprocessen. Walter was de eerste wetenschapper die voorstelde dat seksuele opwinding moet worden gezien als een emotie. Onze huidige kennis over en visie op problemen met seksuele opwinding en verlangen,

Walter Everaerd

zoals inmiddels gereflecteerd in de DSM-5, zijn direct en indirect geïnformeerd en geïnspireerd door Walter's theoretische en experimentele werk.

Walter werd nationaal en internationaal gelauwerd voor zijn bijzondere staat van dienst. Zo was hij president van de *International Academy of Sex Research*, ontving hij de *Gold Medal* van de *World Association for Sexual Health*, de prestigieuze Heymansprijs van het Nederlands Instituut voor Psychologen, was hij Seksuoloog van het jaar van de Poolse Seksuologische Academie, en ontving hij de Van Emde Boas-van Ussel prijs van onze eigen vereniging.

Persoonlijke herinneringen

Stephanie Both

Universitair hoofddocent, Afdeling Psychosomatische gynaecologie en seksuologie, Leids Universitair Medisch Centrum, Leiden.

Dissertatie: Motor preparation and sexual action: A psychophysiological perspective on sexual motivation (2004).

Een grote man, in pak, met markant gezicht en rode bretels. Die bevlogen college gaf, zijn enthousiasme voor experimenteel onderzoek overbracht, respect afdwong door zijn grondige kennis en zorgvuldig formuleren. Die het vak Seksuologie tot de meest gewaardeerde cursus van de faculteit Psychologie van de UVA maakte, en me liet zien dat onderzoek naar seksualiteit

een prachtige gelegenheid biedt om meer te begrijpen over hoe emoties werken. Die als promotor alle ruimte en vertrouwen gaf, je motiveerde door je mee te nemen in zijn enorme nieuwsgierigheid, zijn wens echt te begrijpen hoe iets werkt, en aan te sluiten bij de meest recente ontwikkelingen binnen de cognitieve (neuro) wetenschappen. Die ons als jonge onderzoekers bij elkaar bracht en aan het denken zette in de door hem georganiseerde leesgroepen, waarin we LeDoux, Damasio, Fuster lazen. Die vol enthousiasme, met glanzende ogen en brede grijns, zijn hoofd om de hoek van je kamerdeur stak om je te vertellen over nieuwe onderzoeksbevindingen of een artikel dat je ECHT moest lezen. Die je artikelen van zorgvuldig en raak commentaar voorzag, en je uitdaagde door zijn eigen fraaie schrijfwerk ook voor feedback aan jou voor te leggen. Die uitstraalde dat er buiten de wetenschap ook veel te genieten viel. Door met liefde over zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen te spreken, over kunst, muziek, piano spelen, lekker eten, de goede dingen van het leven. Die stond voor vrouwen en homo-emancipatie, en voor eerlijkheid en vriendelijkheid, en op een bijzondere manier charme, trots en een bepaalde bescheidenheid verenigde. Een groot voorbeeld, als wetenschapper en als mens. En een heel fijne wetenschappelijke vader. Dat is wat Walter Everaerd voor mij was en is.

Joost Dekker

Hoogleraar Paramedische Zorg, Amsterdam UMC, Afdeling Psychiatrie en Afdeling Revalidatiegeneeskunde, Amsterdam.

Dissertatie: Voluntary control of sexual arousal. Experimental studies on sexual imagery and sexual history as determinants of the sexual response (1988).

In Utrecht gaf Walter Everaerd leiding aan een grote onderzoeksgroep, waarin op wereldniveau toonaangevend onderzoek gedaan werd, dat een breed terrein van de seksuologie omvatte. Walter was in intellectueel opzicht bijzonder scherpzinnig en diepgaand. Hij las veel, hij wist veel, en hij dacht zelf veel na. Dat leidde er toe dat hij ons vaak vele stappen vooruit was. Vervolgens nodigde hij ons uit om met hem mee te denken, en onderzoek op te starten. Hij initieerde het onderwerp, creëerde een denkkader en zette ons dan op een spoor om dat samen met hem verder uit te werken. Walter had bijzondere intermenselijke vaardigheden. Met humor, warmte, en waardering trad hij mensen tegemoet. Hij begreep mensen en hij had begrip voor de vaak wat rommelige relaties tussen mensen. Hij enthousiasmeerde ons, en stimuleerde ons om zelf actief te worden. Walter was maatschappelijk betrokken. Hij was zich bewust van de grote maatschappelijke thema's op het gebied van seksualiteit, zoals man/vrouw rollen. Hij ging het gesprek hierover aan, en plaatste zijn onderzoek nadrukkelijk in het kader van deze thema's. Ingewikkelde en gevoelige problemen ging hij niet uit

de weg. Met warmte, respect en waardering herinner ik mij Walter Everaerd: scherpzinnig analyserend, met begrip voor de menselijke ingewikkeldheden, en een grote betrokkenheid.

Jos Frenken

Emeritus-hoogleraar Seksuologie, Universiteit Leiden.

Dissertatie: Afkeer van seksualiteit. Sociaal-seksuologisch onderzoek onder 600 gehuwden (1976).

Het was 1 september 1960 en ik begon in Utrecht aan mijn studie Psychologie. Walter was 2de jaars en werd in de studentenvereniging Veritas voor mij een patroon (zo heette dat). Ik was zijn pupil. Hij praatte me bij over nieuwe studieboeken en de toekomstige tentamens. Linschoten en Buytendijk waren toen interessante docenten. Wij - als jonge studenten - gingen met genoeg luisteren naar de experimenten van Linschoten en naar onderwerpen als de fenomenologie bij Buytendijk. Later verloren wij elkaar uit het oog. Walter ging Klinische Psychologie studeren en ik Sociale Psychologie. Pas na het afstuderen kwamen we weer bij elkaar in de seksuologie; hij ging dat vakgebied met Herwig Schacht beoefenen en ik ging naar het NISSO. Begrijpelijk koos ik voor een proefschrift over seksualiteit en vroeg Walter (inmiddels lector) om promotor te worden. Met veel plezier koos hij voor een groep klinische psychologie-studenten en gezamenlijk studeerden we op seksuele therapie zoals door Masters en Johnson werd beschreven. We trainden elkaar (ik deed mee) in de sekstherapie en schreven een draaiboek voor behandeling. Via advertenties in het Utrechts Nieuwsblad kregen we patiënten voor die behandeling. Later kwamen we elkaar zo nu en dan tegen op een bijeenkomst van de *International Academy of Sex Research* en soms gingen we samen naar onze collega's in Vlaanderen, Alfons van Steenwegen en Maureen Luyens, om te kijken hoe de seksuologie er daar bij stond. In die tijd werd de NVVS opgericht. Walter was vice-voorzitter en Willeke Bezemer voorzitter. Ook het Tijdschrift voor Seksuologie werd toen opgericht en bloeide als nooit tevoren. En zo begonnen we onze carrières...

Luk Gijs

Psycholoog, Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, KU Leuven, Leuven; Kennis en Zorgcentrum Genderdysforie, Amsterdam UMC, Amsterdam.

Dissertatie: De illusie van eenheid. Een Kuhnianse analyse van de seksuologie van John Money (2001).

Ik ontmoette Walter voor het eerst op papier, toen ik in 1978 het boek *Anders denken over seksualiteit* spotte in een boekhandel in Leuven. De hoofdstukken van Walter, Lex van Naerssen en Peggy Cohen-Kettenis waren een verademing: helder, theoretisch en met oog

voor empirische validering. *“Ja, kom een postdoctorale stage doen!”* antwoorde Walter op mijn vraag. Tijdens onze eerste kennismaking in oktober 1979 zei hij: *“Walter Everaerd, zeg maar Walter...!”* Ik voelde me snel thuis bij Walter en zijn onderzoeksgroep. Naast dat Walter mensen het gevoel kon geven “dat ze het allemaal zelf deden”, had Walter ook heel wat andere kwaliteiten. Hij las veel, was scherpzinnig, stimuleerde mensen. Hij had een sterke wetenschappelijke overtuiging en was daar niet makkelijk van af te brengen, maar hij kon ook goed luisteren en stond open voor argumenten die tegen zijn eigen visie ingingen. Nooit viel hij je aan als persoon! Integendeel, hij had een warme belangstelling voor hoe het met je ging. Zijn boodschap als mentor was: Heb ambitie, stel vragen die nog nooit iemand eerder heeft gesteld, wees theoretisch onderlegd én geef data de ruimte die hen toekomt. Walter leverde een grote bijdrage aan de seksuologie door het opleiden van vele collega's én het doen van baanbrekend onderzoek. Eerst door de effectiviteit van sekstherapie empirisch te onderzoeken. Daarna heeft Walter een gigantische bijdrage geleverd aan het begrijpen van hoe seksuele opwindning en verlangen in elkaar zitten door het toepassen van algemene psychologische modellen en het gebruik van gesofisticeerde onderzoeksmethoden. Hij conceptualiseerde seksuele opwindning/verlangen als een emotie, die optrad binnen een seksueel systeem. Walter bleef altijd belangstelling voor je hebben en schuwde daarbij niet om constructieve kritiek te geven, als *“Luk je bent te encyclopedisch, maar te weinig origineel”* (Helemaal juist overigens!), maar deed dat met respect voor wat je wel goed deed en altijd stimulerend naar “beter/wijzer”.

Erick Janssen

Hoogleraar Seksuologie, Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, Departement Neurowetenschappen, KU Leuven, Leuven; Senior Research Fellow, Kinsey Institute, Bloomington, Indiana, VS.

Dissertatie: Provoking penile responses: Activation and inhibition of male genital response (1995).

Ik was geïnteresseerd in emoties, het onbewuste, slaap, en zelfs parapsychologie. Voor mijn werkstuk bij de vakgroep psychonomie wilde ik me richten op hypnose. Samen met een medestudent had ik het hele onderzoek al uitgewerkt. We hadden enkel nog een begeleider nodig. Tijdens onze zoektocht belandde ik bij de vakgroep klinische psychologie en ontmoette ik Walter. Hij vertelde over het onderzoek dat hij in Utrecht had uitgevoerd en hoe hij seksuele opwindning als een emotie zag. Dit was een (toen) ongebruikelijke opvatting. Ik was onder de indruk van de manier waarop hij dacht en sprak en veranderde meteen van onderwerp. Er was nog geen lab aan de UvA, en Ellen Laan (met Gerdy van Bellen) en ik mochten dat van Walter, in alle vrijheid en met alle vertrouwen, opzetten. The rest is history. Na

mijn afstuderen heb ik bij hem aan mijn proefschrift mogen werken. Walter was een creatieve, scherpe denker. Kritisch maar ook gul. Goede ideeën, van wie ze ook waren, maakten hem gelukkig. Hij (h)erkende kwaliteit. En als hij in je geloofde, al deed je dat zelf misschien niet, liet hij je vrij en steunde hij je. (Zijn vraag "Beschrijf me het Janssen model dan eens?" leidde tot geïnspireerde discussies en een prijswinnend artikel.) Na mijn vertrek naar de VS bleven we in contact. Walter en Bets kwamen op bezoek, en we emailden regelmatig. Over werk maar ook over persoonlijke dingen. Zo schreef hij over zijn (klein)kinderen, zijn pianolessen, het overlijden van zijn moeder, en zijn gezondheidsproblemen. Hij tekende zijn emails altijd met 'van huis tot huis'. In zowel mijn persoonlijke als wetenschappelijke 'huis' zal Walter altijd een belangrijke plek innemen. Ik had me geen betere leermeester en mentor kunnen wensen.

Bram Kuiper

CEO, Tired of Cancer, Utrecht.

Dissertatie: Transseksualiteit, evaluatie van de geslachtsaanpassende behandeling (1991).

Ik heb Walter meegemaakt tijdens mijn doctoraalfase klinische psychologie (1978-1980) en daarna van 1980-1985 als 'baas' toen ik medewerker was bij zijn vakgroep. Walter maakte toentertijd op mij de indruk dat hij veel wist van veel zaken. Dat kwam mede doordat hij tijdens vergaderingen lange monologen kon houden die op een gegeven moment zodanig complex werden dat ik me in het begin van mijn carrière nogal eens tamelijk onkundig voelde. Later kon ik inzien dat het soms ook *free-floating* gedachten waren die naar boven kwamen en niet altijd stevig waren onderbouwd. Ik herinner me hem als een serieuze, betrokken baas die zijn medewerkers veel ruimte gaf, sigaren rookte, hartelijk kon lachen, enige ijdelheid vertoonde en een familieman was.

Ellen Laan

Hoogleraar Biopsychosociale determinanten van seksuele gezondheid, Afdeling Seksuologie & Psychosomatische Gynaecologie, Amsterdam UMC, UvA, Amsterdam.

Dissertatie: Determinants of sexual arousal in women: Genital and subjective components of sexual response (1994).

Achteraf begon mijn wetenschappelijke carrière op de zomerse dag in 1988 dat Walter zijn hoofd om de deur van onze studentenkamer stak, met de vraag of ik geïnteresseerd zou zijn in het doen van promotieonderzoek. De gedachte dat dat voor mij een optie zou zijn, was nooit eerder bij me opgekomen, maar ik wist onmiddellijk dat ik dat wilde. Het werd het begin van een samenwerking die mijn leven in alle opzichten po-

sitief heeft beïnvloed. Walter's nieuwsgierigheid, belezenheid, zijn creatieve experimentele designs, zijn vermogen om gaten te schieten in onwetenschappelijke redeneringen, maar altijd respectvol en 'op inhoud', inspireren me nog tot op de dag van vandaag. In vrijwel elke lezing of college dat ik geef, passeert het gedachtegoed van Walter de revue, en elke keer opnieuw ben ik onder de indruk van zijn scherpe geest. Bovendien was hij een 'promotor' in de letterlijke zin van het woord. Als de media belangstelling toonde voor het psychofysiologisch onderzoek dat we in het begin van de jaren 1990 deden, vond hij altijd dat niet hij, maar zijn promovendi de pers te woord moesten staan. Als ik, altijd onzeker, naar voren bracht dat hij dat toch veel beter zou kunnen, of een andere smoes om er onder uit te komen naar voren bracht, dan leek hij die bezwaren gewoon niet te horen. Mijn argumenten negerend, kwam hij met praktische tips en ideeën over hoe zo'n interview in te steken. En dan heb ik het nog niet eens gehad over zijn zorgzaamheid, zijn gastvrijheid, zijn kookkunst, en zijn enthousiasme voor de piano. Ik zal altijd met dankbaarheid aan hem blijven denken.

Mark Spiering

Docent Psychologie, Universiteit van Amsterdam.

Dissertatie: Central activation of the sexual system (2004).

De eerste jaren van mijn academische carrière ben ik begonnen bij Walter Everaerd. Je ervaart dingen als vanzelfsprekend die dat later niet blijken te zijn. Walter is voor mij het voorbeeld van een goede wetenschapper: intelligent, nieuwsgierig, innovatief, integer, toegankelijk en met liefde voor zowel studenten als collega's. Inhoudelijk bleef hij altijd zijn tijd vooruit. Ik koester veel mooie herinneringen. Bijvoorbeeld dat hij Nico Frijda inspireerde een email te sturen naar een invloedrijke editor die seks niet vond thuishoren binnen de psychologie van emoties. Dat hij in zijn leesclub ook mensen van buiten onze *bubble* wist te betrekken, bijvoorbeeld uit de psychoanalyse of uit het breinonderzoek (was toen nog helemaal niet gewoon). Ik vind hem meer psycholoog dan seksuoloog; hij onderzocht seksuologische hypothesen vanuit een modern psychologisch perspectief en zag andersom de resultaten van zijn seksuologische onderzoek als relevant voor de psychologie in de breedte. Op congressen gaf hij je al snel een podium, hij gaf je veel vertrouwen. En naast veel vertrouwen gaf hij je ook veel te lezen: kwam je op je werk, lag er weer een nieuw verschenen artikel dat 'je echt moest lezen' op je bureau. Via al zijn leerlingen kunnen we gelukkig vaststellen dat hij belangrijke school heeft gemaakt.

Arno Toorians

Internist-endocrinoloog, St. Anna ziekenhuis, Geldrop.

Dissertatie: Chronic renal failure and sexual functioning: Clinical status versus objectively assessed sexual response (1994).

Eind 80-er jaren werd aandacht gevraagd voor seksuele problematiek door dialyse-patiënten aan de Nierstichting. In deze periode was er veel ruimte om de kwaliteit van behandeling met dialyse te verbeteren. Als net afgestudeerd arts met een naïeve nieuwsgierigheid en ambitie wilde ik de uitdaging van dit soort onderzoek aangaan. Maar hoe pak je dat aan? Al snel kwam ik erachter dat onderzoek vanuit een 'puur somatische medische setting' op een doodlopend spoor zou uitkomen. Hoe dit probleem integraal aan te pakken? Na een verkenningstocht in diverse academische centra kwam ik via contacten van mijn promotor Louis Gooren van het VUMC - op een zonnige middag op fietsafstand van het VUMC - in contact met het psychofysiologisch onderzoekslab van Walter Everaerd en zijn medewerkers Ellen Laan en Erick Janssen, op het Roeterseiland. Hun psychofysiologisch lab naar seksuele opwinding zou ons het 'test instrument' bieden waarmee we de problematiek van deze groep mensen met een ernstige chronische stofwisselingsziekte konden onderzoeken. Mijn 2e promotor Walter met zijn academische openheid, frisse nieuwsgierigheid, gastvrijheid en diepgaande kennis van de materie heeft mij - via zijn medewerkers - als jong arts-onderzoeker in sterke mate mede gevormd. Het was voor mij een ongewoon intense en mooie ervaring.

Adriaan Tuiten

CEO, Emotional Brain B.V., Almere.

Dissertatie: Interactions between mental and bodily mechanisms in anorexia nervosa and premenstrual complaints (1993).

In 1986 kreeg ik onverwacht een baan bij Piet Vroon in Utrecht en mocht iets doen op het gebied van de stoffelijke sturing van seksueel gedrag. Op mijn vraag wat ik dan precies moest gaan doen, zei Piet "zoek het uit!". Ik hoorde op de Vakgroep dat er aan de overkant een hoogleraar Psychologie werkzaam zou zijn die zich intensief bezighield met de seksuologie. Bij navraag op die afdeling bleek dat Walter Everaerd te zijn, maar die was net vertrokken naar Amsterdam (ik kreeg gelukkig wel zijn telefoonnummer). Professoren waren toen voor mij mensen van een andere orde, boven alles en iedereen verheven. Bij de eerste afspraak was ik uiterst gespannen, maar Walter bleek een normale, aardige, liberale en aimabele man te zijn. Walter ging mij - met zijn enorm arsenaal aan kennis - helpen met mijn onderzoek naar de invloed van hormonen op seksueel gedrag. Af en toe komen er mensen in het leven waarvoor

je het wilt doen, waarvoor je wilt werken, die het kompas vormen voor je eigen gedrag. Dat was Walter voor mij. Niet die andere hoogleraren, maar Walter bleek de leermeester van een andere orde te zijn, voor mij boven alles en iedereen verheven. Dat is hij gebleven tijdens die tientallen jaren dat hij mij iedere keer weer heeft geholpen met het werk dat ik deed.

Daan van Beek

Gepensioneerd klinisch psycholoog/psychotherapeut.

Dissertatie: De Delictscenarioprocedure bij seksueel agressieve delinquenten. Een onderzoek naar de bruikbaarheid van de delictscenarioprocedure in de behandeling van seksueel agressieve delinquenten in de Dr. Henri van der Hoeven Kliniek (1999).

Walter Everaerd was voor mij vooral een voorbeeldige promotor en een aimabel mens. Een man met een ongekend natuurlijk gezag en integriteit. Aan hem waren politieke spelletjes niet besteed. Ten tijde van mijn promotieonderzoek probeerde bijvoorbeeld de directie van de instelling waarvoor ik werkte nog een promotor toegevoegd te krijgen, omdat het strategisch nuttig werd bevonden om verschillende universiteiten bij mijn onderzoek te betrekken. Walter vroeg wat de betreffende hoogleraar inhoudelijk had toe te voegen aan mijn promotietraject. De directie bleef het antwoord schuldig op die vraag. Walter merkte op dat het dan niet door zou gaan. Dit gebeurde met een dermate natuurlijk overwicht dat de directie vergat tegen te sputteren en met de staart tussen de benen afdroop. Ik zal het nooit vergeten. Als promotor ging hij altijd heel respectvol en belangstellend met mij om, zonder kritische vragen te schuwen. Zonder enige schroom erkende hij van het forensische veld veel minder te weten dan ik. En zo leerde ik van hem en hij van mij. Een enkele keer gingen we na een overleg samen lunchen en kreeg het contact een meer persoonlijke dimensie. Zijn grootsheid en menselijkheid maakten hem tot een gerespecteerd en geliefd mens.

Janneke van der Velde

GZ-psycholoog/Seksuoloog NVVS, UMCG Centrum voor Revalidatie Beatrixoord.

Dissertatie: A psychophysiological investigation of the pelvic floor. The mechanism of vaginismus (1999).

Walter.

Altijd onderzoekend.

Zeer regelmatig had hij een boek gelezen, waarover hij enthousiast was en waarvan hij vond dat ik het zeker ook moest lezen omdat het nieuwe inzichten zou geven, een puzzelstukje in de onderzoeksvragen. Ik dacht wel eens, wanneer dan? Zijn toewijding en wetenschappelijke belangstelling waren onnavolgbaar. Altijd positief.

De zoektocht in het onderzoek gaat in kleine stapjes. Zijn visie was: als er ook maar een mens in je onderzoeksgroep doet wat je hypothese bevestigt, heb je weer een aanknopingspunt.

Altijd betrokken.

In de jaren waarin ik promotieonderzoek deed, waren er altijd wel collega's zwanger. Hoe onhandig dat soms ook was voor de voortgang van het onderzoek, elke aankondiging van nieuw leven werd door Walter met vreugde ontvangen. Er was alle steun om onderzoek en ouderschap te combineren.

Altijd zorgzaam.

Een van de inzichten van Walter die ik meegenomen heb, had betrekking op vakantiedagen. Walter zei: als je vakantie nodig hebt, wil ik graag dat je die neemt. Jullie zijn hier vaak 's avonds, in het weekend, of thuis aan het werk. Wat heeft het voor zin hier te zijn omdat je volgens de universiteit een beperkt aantal vakantiedagen hebt, als je behoefte hebt aan vakantie, neem die dan.

Jacques van Lankveld

Hoogleraar klinische psychologie, Open Universiteit, Heerlen.

Dissertatie: Cognitive-behavioral bibliotherapy for sexual dysfunctions in heterosexual couples (1998).

Begin 1990 was ik begonnen met effectonderzoek naar bibliotherapie bij seksuele disfuncties binnen de polikliniek Psychosomatische Gynaecologie en Seksuologie van het academisch ziekenhuis in Leiden. Walter Everaerd leek mij de meest aangewezen persoon om als promotor te vragen vanwege zijn reputatie op het gebied van interventieonderzoek binnen de seksuologie; de enige tot dan toe in Nederland die psychologische interventies bij seksuele problemen op een hoog methodologisch niveau aan het onderzoeken was. Hij stond bekend als iemand die goed op afstand kon begeleiden en die zijn superviserende inbreng goed kon doseren. Alles kwam uit zoals voorspeld was. Walter bleek mij meestal heerlijk mijn gang te laten gaan (waarschijnlijk omdat hij de indruk had dat het de goeie kant op ging). Hij wist bij onze maandelijkse overlegmomenten de discussie snel naar een hoger theoretisch niveau te tillen, waardoor ik zijn kamer op het Amsterdamse Roeterseiland altijd verliet in een verhoogde staat van wetenschappelijke opwindning. En hij kon mijn schrijfactiviteiten vooral op conceptueel niveau naar een hoger plan trekken. Voeg daarbij dat het contact altijd aangenaam verliep en het zal makkelijk te begrijpen zijn dat ik, terugkijkend op de jaren tussen 1993 en 1998, aan Walter met uitsluitend warme gevoelens terugdenk.

Biografie – Walter Everaerd

Geboren op 8 augustus 1937, in Sint Jansteen, Nederland.

Overleden op 4 oktober 2019, in Bloemendaal, Nederland.

Lagere school en HBS-B te Hulst, Nederland.

Getrouwd met Elisabeth B. Miedema.

Kinderen: Barbra (1967), Ernest (1970) en Jorus (1971).

1956-1958	Militaire dienst.
1958-1959	Scheikunde, R.U. Utrecht.
1959-1964	Psychologie, R.U. Utrecht.
1963-1964	Assistent van Prof. dr. J.H. Dijkhuis, R.U. Utrecht.
1964-1969	Opleidingen psychotherapie en gedragstherapie.
1970	Dissertatie R.U. Utrecht (Prof. dr. J.H. Dijkhuis).
1964-1973	Wetenschappelijk medewerker, medewerker, hoofdmedewerker, R.U. Utrecht.
1973-1980	Psychotherapeut en supervisor, Instituut Medische Psychotherapie, Utrecht.
1974-1986	Lector en hoogleraar, R.U. Utrecht.
1986-2002	Hoogleraar Algemene Klinische Psychologie, UVA.
2002-2019	Emeritus hoogleraar, UVA.
2006-2019	Lid Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken, KLPD.
2006-2019	Adviseur Emotional Brain BV, Almere.

Meer dan 260 publicaties (artikelen, hoofdstukken, etc.). Promotor van meer dan 50 dissertaties.

Bestuursfuncties (selectie):

Voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Gedragstherapie; vicevoorzitter van de NVVS; voorzitter van de vakgroep Klinische Psychologie RU Utrecht en later van de vakgroep Klinische Psychologie UVA; voorzitter Psychon-ZWO/NWO; lid van de Gezondheidsraad; bestuurslid EPP en EPOS; president van de International Academy of Sex Research; decaan Faculteit Psychologie UvA; voorzitter Stichting homo- en lesbische studies; voorzitter Stichting Beroepsopleidingen in de GGZ; voorzitter Veni en Vici commissies NWO; en lid van de Senaat van de Universiteit van Amsterdam.

Editorial boards (selectie):

Tijdschrift voor Seksuologie, Journal of Sex and Marital Therapy, Journal of Psychology and Human Sexuality.

Subsidies (selectie):

ZWO, NFGV, KNAW, Astmafonds, KWF Kankerbestrijding, Ministerie van Sociale Zaken, Hartstichting.

Oorkondes en prijzen (selectie):

Polish Academy of Sexology (Sexologist of the year); Society for the Scientific Study of Sexuality; Association of Sex Educators, Counselors, and Therapists; Sociedad Andaluza de Sexologia; Vereniging voor Gedragstherapie; Nederlands Instituut van Psychologen (NIP Heymans prijs); World Association of Sexology (Gold Medal); en de Nederlandse Vereniging voor Seksuologie (Van Emde Boas-van Ussel Prijs).